

ОСОБЛИВОСТІ ЦИВІЛЬНОГО ПОЗОВУ В КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

У статті визначено особливості пред'явлення та розгляду цивільного позову в кримінальному провадженні. Проведено аналіз правових норм, регулюючих процедуру пред'явлення і судового розгляду позову в цивільній справі та цивільного позову в кримінальному провадженні. Автори вказують на прогалини чинного законодавства, оскільки із запровадженням із 15 грудня 2017 р. змін у Цивільному процесуальному кодексі України (ЦПК України) фактично оновлено процедуру розгляду цивільного позову в суді, що не може не відобразитися на правових нормах Кримінального процесуального кодексу України (КПК України). З'ясовано причини складнощів під час розгляду цивільного позову. Автори дійшли висновку, що прийняті законодавчі зміни сприяють узгодженню деяких положень КПК України з правовими нормами ЦПК України. Це дасть змогу уникнути проблемних питань під час судового розгляду цивільного позову в кримінальному провадженні.

Ключові слова: цивільний позов, цивільний позивач, цивільний відповідач, судовий розгляд справи.

Завданням кримінального процесу України є не тільки призначення кримінального покарання винній особі, яка вчинила кримінальне правопорушення, а й усунення його наслідків у вигляді захисту майнових прав та інтересів громадянина і держави, завданих цим правопорушенням. Захист та поновлення порушених майнових прав потерпілої особи здійснюються шляхом подання цивільного позову в кримінальному провадженні.

Відповідно до ч. 1 ст. 128 КПК України особа, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової та/або моральної шкоди, має право під час кримінального провадження до початку судового розгляду пред'явити цивільний позов до підозрюваного, обвинуваченого або до фізичної чи юридичної особи, яка за законом несе цивільну відповідальність за шкоду, завдану діяннями підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння [1].

Ця правова норма чітко визначає предметну залежність позовних вимог у кримінальній юрисдикції. Тобто в кримінальному провадженні можуть розглядатися не всі позови, а лише ті, які мають на меті відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням. Водночас такий позов є найефективнішим способом захисту потерпілої особи.

Цивільний позов у кримінальному провадженні має спільні ознаки з позовом у цивільній справі. Для цивільного судочинства пред'явлення позову – це обов'язковий етап цивільного процесу, на якому суд першої інстанції вирішує питання щодо

додержання позивачем форми і змісту позовної заяви, відповідності доданих до неї документів (доказів) та постановляє судове рішення. Поданням позовної заяви ініціюється судовий розгляд справи, який за своєю суттю складається з таких основних стадій: відкриття провадження у справі, підготовчого провадження та розгляду справи по суті, що закінчується ухваленням рішення суду.

У кримінальному судочинстві цивільному позову за процедурою приділено значно менше уваги, ніж у цивільному, але є відповідні переваги, які мають свій ценз та надають йому певної особливості, зокрема: економія часу при розгляді цивільного позову разом із кримінальним провадженням та швидке поновлення порушеного майнового права потерпілої особи; позивач звільнений від повторного доказування двох основних обставин: самого факту події (кримінального правопорушення) та стосовно особи, яка його вчинила; цивільний позивач не сплачує судовий збір.

З 15 грудня 2017 р. набули чинності нові процесуальні кодекси: Цивільний процесуальний кодекс України, Господарський процесуальний кодекс України та Кодекс адміністративного судочинства України, якими запроваджено низку суттєвих змін. Зазначені зміни торкнулися змісту позовної заяви, диференціації процесуальних документів, процедури розгляду справи та ін. На нашу думку, не зайвим буде узгодження з Цивільним процесуальним кодексом України (далі – ЦПК України) деяких правових норм Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) в частині розгляду цивільного позову в кримінальному

провадженні. Такий підхід вважаємо виправданим задля єдності застосування правових норм під час розгляду цивільного позову.

Варто зазначити, що на науковому рівні деякі теоретичні та практичні аспекти цивільного позову в кримінальному судочинстві в різний період фрагментарно було досліджено в працях таких відомих учених, як: С. Александров, С. Альперт, Ю. Баулін, І. Гершман, М. Гошовський, Ю. Грошевий, Б. Вашук, П. Гурєєв, А. Давлетов, І. Євхутич, Х. Кахнич, Л. Кокорєв, Ю. Малиця, В. Нор, О. Несімко, В. Понарін, А. Рижаков, В. Савицький, І. Серкевич, Л. Удалова, Г. Устінова-Бойченко, І. Фурман та ін., які зробили вагомий внесок у розвиток науки кримінального процесу. Однак багато питань щодо судового розгляду цього позову в сучасних умовах досі не вирішено, хоча практика правозастосування сьогодні висуває перед науковцями та практичними працівниками значно ширше коло проблемних питань.

Інститут цивільного позову в кримінальному провадженні (кримінальній справі) не є новим, навколо нього постійно точаться дискусії, а особливо – стосовно поєднання двох галузей права: кримінального та цивільного процесів.

Зокрема, як зауважує Х. Кахнич, таке поєднання норм двох галузей права в кримінальному провадженні виправдано з погляду доцільності, яку вбачають у процесуальній економії часу та процесуальних засобів, пов'язаних із відшкодуванням матеріального збитку, завданого потерпілому кримінальним деліктом [2, с. 251].

На думку Г. Устінової-Бойченко, позов є універсальним засобом судового захисту свого або чужого права, тому право на позов можна розглядати в процесуальному та матеріальному значеннях [3, с. 224].

Як зазначають В. Бараняк та О. Несімко, інститут цивільного позову, який застосовують у кримінальному судочинстві, є споріднено близьким із позовним провадженням, як передбачено у ЦПК. Загальні положення щодо відшкодування шкоди передбачені цивільним законодавством. Кримінально-процесуальне законодавство не передбачає окремих вимог до змісту чи форми цивільного позову, покликається на загальний порядок цивільного судочинства і визначає тільки умови щодо пред'явлення та відмови позову [4, с. 99].

Незважаючи на доцільність та універсальність цивільного позову в кримінальному провадженні, на думку К. Можаровської, є всі підстави констатувати явну наукову та процесуальну суперечливість цивільного позову в кримінальному судочинстві. Він має виключно цивільно-процесуальну

природу, у зв'язку з чим цей інститут у КПК України має бути скасований [5, с. 179].

Акцентуючи увагу на реалізації права потерпілої особи від злочину на судовий захист, вважаємо за потрібне застосування в кримінальному процесі інституту цивільного позову.

Як відомо, визначальними ознаками пред'явлення цивільного позову в кримінальному провадженні і його судовому розгляді є швидкість відновлення порушених прав та інтересів, забезпечення повного дослідження доказів, звільнення позивача від сплати судового збору, повторного доказування факту події тощо.

Водночас пред'явлення цивільного позову в кримінальному провадженні та його судовий розгляд ґрунтуються на дотриманні вимог цивільного процесуального законодавства, і в цьому ми вбачаємо тісний зв'язок кримінального процесуального законодавства з цивільним процесуальним законодавством.

Наприклад, як передбачено ч. 4 ст. 128 КПК України, форма і зміст позовної заяви повинні відповідати вимогам, встановленим до позовів, які пред'являються в порядку цивільного судочинства, оскільки норми кримінального процесуального права не містять чіткої вказівки на форму, зміст і структуру цивільного позову.

Підтвердженням цього є відкриття суддею провадження в цивільній справі лише на підставі заяви, поданої і оформленої належним чином.

Позовна заява, згідно з ч. 3 ст. 175 ЦПК України, повинна містити: 1) найменування суду першої інстанції, до якого подається заява; 2) повне найменування (для юридичних осіб) або ім'я (прізвище, ім'я та по батькові – для фізичних осіб) сторін та інших учасників справи, їх місцезнаходження (для юридичних осіб) або місце проживання чи перебування (для фізичних осіб), поштовий індекс, ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі підприємств і організацій України (для юридичних осіб, зареєстрованих за законодавством України), а також реєстраційний номер облікової картки платника податків (для фізичних осіб) за його наявності або номер і серію паспорта для фізичних осіб – громадян України (якщо такі відомості позивачу відомі), відомі номери засобів зв'язку, офіційної електронної адреси та адреси електронної пошти; 3) зазначення ціни позову, якщо позов підлягає грошовій оцінці; обґрунтований розрахунок сум, що стягуються чи оспорується; 4) зміст позовних вимог: спосіб (способи) захисту прав або інтересів, передбачений законом чи договором, або інший спосіб (способи) захисту прав

та інтересів, який не суперечить закону і який позивач просить суд визначити у рішенні; якщо позов подано до кількох відповідачів – зміст позовних вимог щодо кожного з них; 5) виклад обставин, якими позивач обґрунтовує свої вимоги; зазначення доказів, що підтверджують вказані обставини; 6) відомості про вжиття заходів досудового врегулювання спору, якщо такі проводилися, в тому числі, якщо законом визначений обов'язковий досудовий порядок врегулювання спору; 7) відомості про вжиття заходів забезпечення доказів або позову до подання позовної заяви, якщо такі здійснювалися; 8) перелік документів та інших доказів, що додаються до заяви; зазначення доказів, які не можуть бути подані разом із позовною заявою (за наявності); зазначення щодо наявності в позивача або іншої особи оригіналів письмових або електронних доказів, копії яких додано до заяви; 9) попередній (орієнтовний) розрахунок суми судових витрат, які позивач поніс і які очікує понести у зв'язку із розглядом справи; 10) підтвердження позивача про те, що він не подав іншого позову (позовів) до цього ж відповідача (відповідачів) з тим самим предметом та з тих самих підстав [6].

Зазначимо деякі особливості відповідних правовідносин та юридичних фактів щодо цивільного позову в кримінальному провадженні.

Цивільним позивачем може бути фізична особа, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової або моральної шкоди (юридичні особи можуть звертатися з позовними вимогами щодо відшкодування лише матеріальної шкоди), чи представники або законні представники таких осіб (якщо дієздатність останніх неповна), а також прокурор – у разі порушень інтересів держави.

Цивільним відповідачем так само може бути фізична або юридична особа, яка згідно із законом несе цивільну відповідальність за шкоду, завдану злочинними діями (бездіяльністю) підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння та до якої пред'явлено цивільний позов у порядку, встановленому КПК (ч. 1 ст. 62 КПК України).

Втім, підставою для позову є заподіяння внаслідок кримінального правопорушення або суспільно небезпечного діяння майнової чи моральної шкоди. Достатність доказів для пред'явлення цивільного позову в кримінальному провадженні кримінально-процесуальне законодавство пов'язує з наявністю спричиненої кримінальним

правопорушенням шкоди, що перебуває в причинно-наслідковому зв'язку між цим правопорушенням та шкодою як негативним наслідком, який стався у разі його заподіяння.

Предметом цивільного позову, на нашу думку, може бути лише відшкодування шкоди: матеріальної або моральної. Пред'явлення позову за іншим його предметом, наприклад, звільнення самовільно захопленої земельної ділянки або скасування незаконного нормативно-правового акта, є неможливим, оскільки це передбачає інший вид судочинства.

На відміну від цивільного судочинства, цивільний позов у кримінальному провадженні має ще особливість, пов'язану з тим, що в кримінальному судочинстві неможливо заявити зустрічні позовні вимоги або відкласти розгляд справи у зв'язку з неявкою цивільного позивача.

Крім того, цивільний позов у кримінальному провадженні має відповідні часові межі: він пред'являється в процесі досудового розслідування або під час підготовчого судового засідання, тобто до початку розгляду справи по суті. У разі непред'явлення такого позову цивільним позивачем у порядку кримінального судочинства, він має право його пред'явити в порядку цивільного судочинства.

Нещодавнє так зване «реформування» цивільного процесуального законодавства, пов'язане з прийняттям 03.10.2017 р. нового ЦПК України (Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 3 жовтня 2017 р. № 2147-VIII [7]), внесло суттєві корективи в цивільний процес.

З'явилася диференціація процесуальних документів на заяви по суті справи (ст. 174 ЦПК України) та заяви з процесуальних питань (ст. 182 ЦПК України), здійснення розгляду справи в позовному провадженні в одному з двох варіантів: у загальному або спрощеному порядку (ч. 2 ст. 19 ЦПК України), розширення змісту підготовчого провадження (ст. 197 ЦПК України), відшкодування судових витрат, відповідальність за зловживання процесуальними правами, роль судді як «медіатора» у врегулюванні спору за участю судді.

Запровадження цих змін у цивільний процес не може не позначитися на розгляді цивільного позову в кримінальному провадженні.

Якщо проаналізувати чинний КПК України, то можна дійти висновку, що цивільному

позову присвячено тільки 4 статті із 615 статей, а чинні правові норми мають загальний характер і вже суттєво відрізняються від норм ЦПК України. Докладніше розглянемо це питання в порівнянні з відповідними статтями ЦПК України.

Звісно, за ч. 5 ст. 128 КПК України цивільний позов у кримінальному провадженні розглядається судом за правилами, встановленими цим Кодексом (КПК). Якщо процесуальні відносини, що виникли у зв'язку з цивільним позовом, цим Кодексом не врегульовані, до них застосовуються норми Цивільного процесуального кодексу України за умови, що вони не суперечать засадам кримінального судочинства.

У вказаній нормі розкрито сутність порядку розгляду цивільного позову разом із кримінальним провадженням. Ми маємо на увазі й застосування норм ЦПК України під час розгляду цього позову. Однак деякі нові положення ЦПК України, які регулюють процедуру вирішення цивільних спорів, на нашу думку, можуть бути суперечливими або незрозумілими з огляду на чинний КПК України.

По-перше, розгляд цивільного позову в загальному або спрощеному порядку.

Унормовано, що спрощене позовне провадження призначене для розгляду: 1) малозначних справ; 2) справ, що виникають з трудових відносин; 3) справ про надання судом дозволу на тимчасовий виїзд дитини за межі України тому з батьків, хто проживає окремо від дитини, у якого відсутня заборгованість зі сплати аліментів та якому відмовлено другим із батьків у наданні нотаріально посвідченої згоди на такий виїзд; 4) справ незначної складності та інших справ, для яких пріоритетним є швидке вирішення.

Загальне позовне провадження призначене для розгляду справ, які через складність або інші обставини недоцільно розглядати у спрощеному позовному провадженні (ч. 4 ст. 19, ч. 1 ст. 274 ЦПК).

Новий Цивільний процесуальний кодекс України надав чітке визначення справ, які є малозначними і розглядаються в порядку спрощеного позовного провадження. Це справи: 1) у яких ціна позову не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб; 2) незначної складності, визнані судом малозначними, крім справ, які підлягають розгляду лише за правилами загального позовного провадження, та справ, ціна позову в яких перевищує п'ятсот розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

Отже, цивільний позов розглядається в загальному позовному провадженні, за винятком вказаних вище категорій справ.

За клопотанням цивільного позивача, яке подається одночасно з позовною заявою або може міститися в ній, в порядку спрощеного позовного провадження з 1 січня 2019 р. можуть розглядатися позови, ціна яких не перевищує 192 100 грн.

Згідно зі ст. 7 Закону України «Про Державний бюджет на 2019 рік», сума прожиткового мінімуму для працездатних осіб становить: з 1 січня 2019 р. – 1921 грн, з 1 липня 2019 р. – 2007 грн, з 1 грудня 2019 р. – 2102 грн [8].

Проаналізувавши цивільні позови в кримінальному провадженні, розміщені в Єдиному державному реєстрі судових рішень, слід зазначити, що багато з них не перевищують суми 192 100 грн. Тому є перспектива їх розгляду у спрощеному порядку без стадії підготовчого судового провадження.

По-друге, подання учасниками справи (позивачем, відповідачем, третьою особою) чи їхніми представниками заяв по суті справи і заяв із процесуальних питань.

У новітньому процесуальному законодавстві процесуальні документи диференційовані на дві групи: 1) заяви по суті справи; 2) заяви з процесуальних питань. Зазначені заяви, у яких сторони викладають свої вимоги, заперечення, аргументи, пояснення та міркування щодо предмета спору (у заявах по суті справи) та щодо процесуальних питань (у заявах з процесуальних питань), подаються в письмовій формі.

Процесуальне законодавство (цивільне, господарське, адміністративне) має чітке визначення вказаних вище заяв. Заявами по суті справи є: позовна заява; відзив на позовну заяву (відзив); відповідь на відзив; заперечення; пояснення третьої особи щодо позову або відзиву (ч. 2 ст. 174 ЦПК України). Заявами з процесуальних питань є: заяви, клопотання і заперечення (ч. 1 ст. 182 ЦПК України).

На відміну від вказаного законодавства, кримінальне процесуальне законодавство на сьогодні не має аналогічної класифікації процесуальних документів. Винятком є наявність таких процесуальних документів, як позовна заява та клопотання. Можливо, це пов'язано зі спрощеною процедурою розгляду цивільного позову в кримінальному провадженні, але з метою дотримання принципу змагальності сторін та захисту порушеного права не зайвим буде запровадження відзиву на позовну заяву, відповіді на відзив та заперечення.

Наведені вище процесуальні документи, за правовими нормами ЦПК України, сторони подають у підготовчому провадженні. Втім, строк для надання відзиву, відповіді на відзив, заперечення та пояснення встановлює суд в ухвалі про відкриття провадження у справі (ст. 191, 192 ЦПК України). Однак, з огляду на застосування цивільного процесуального законодавства, у кримінальному судочинстві можуть виникнути правові колізії.

Зокрема, в ухвалі про відкриття провадження у справі суд встановлює строк для надання відповідачу відзиву, – викласти свої заперечення проти позову (ст. 178 ЦПК України), на який у подальшому позивач має право надати відповідь на даний відзив, – викласти пояснення, міркування і аргументи щодо наведених відповідачем у відзиві заперечень і мотивів їх визнання або відхилення (ст. 179 ЦПК України), а відповідач – заперечення на відповідь позивача (ст. 180 ЦПК України). Фактично це займає певний період часу, що порушує одну із засад кримінального судочинства – розумність строків.

Статті 314, 315 КПК України передбачають проведення підготовчого судового засідання в судовому провадженні в першій інстанції при розгляді кримінального провадження, але ними не враховані процедурні питання стосовно розгляду цивільного позову разом із кримінальним провадженням.

У підготовчому судовому засіданні вирішуються питання, пов'язані з підготовкою до судового розгляду кримінального провадження.

З метою підготовки до судового розгляду суд: 1) визначає дату та місце проведення судового розгляду; 2) з'ясовує, у відкритому чи закритому судовому засіданні щодо необхідності здійснення судового розгляду; 3) з'ясовує питання про склад осіб, які братимуть участь у судовому розгляді; 4) розглядає клопотання учасників судового провадження про: здійснення судового виклику певних осіб до суду для допиту; витребування певних речей чи документів; здійснення судового розгляду в закритому судовому засіданні; 5) вчиняє інші дії, необхідні для підготовки до судового розгляду (ч. 2 ст. 315 КПК України).

Отже, на відміну від ЦПК України, КПК України не містить положень стосовно надання суду цивільним позивачем та цивільним відповідачем у підготовчому судовому засіданні заяв по суті справи та заяв з процесуальних питань.

Зрозуміло, що тлумачення п. 5 ч. 2 ст. 315 КПК України можна умовно розширити, охопивши використання права позивача та відповідача надати суду заяви по суті справи й заяви

з процесуальних питань на цій стадії кримінального процесу. Однак через прогалини цієї правової норми та необхідність розширення переліку процесуальних дій і документів для забезпечення повноти доказування цивільного позову виникла потреба в запровадженні нових для кримінального судочинства процесуальних документів (дій), які б відповідали процесуальним потребам кримінального судочинства та усунули недоліки чинного нормативного регулювання.

По-третє, подання зазначених вище процесуальних документів та їх розгляд у підготовчому провадженні.

Відповідно до норм ЦПК України заяви по суті справи та заяви з процесуальних питань надаються суду позивачем та відповідачем у підготовчому провадженні, а також при розгляді справ у порядку спрощеного провадження. Винятком для спрощеного провадження є відсутність проведення підготовчого провадження для окремих категорій справ.

Зокрема, відзив подається протягом п'ятнадцяти днів з дня вручення ухвали про відкриття провадження у справі. Позивач має право подати до суду відповідь на відзив, а відповідач – заперечення протягом строків, встановлених судом в ухвалі про відкриття провадження у справі (ч. 1, 2 ст. 278 ЦПК України). Розгляд справи по суті в порядку спрощеного провадження починається з відкриття першого судового засідання (ч. 3 ст. 279 ЦПК України).

Зауважимо, що в деяких випадках, з огляду на специфіку цивільного спору (наприклад, під час розгляду цивільного позову за критерієм малозначності), буде недоцільним надавати суду вказані процесуальні документи в підготовчому судовому засіданні при розгляді кримінального провадження. Такі заяви слід подавати після постановлення судом ухвали про призначення судового розгляду (ч. 1 ст. 316 КПК України), у якій буде зазначено строк їх подання, але до початку судового розгляду кримінального провадження (ст. 318 КПК України). Саме такий процесуальний порядок дасть змогу швидше розглянути цивільний позов, заявлений на невелику суму, не порушуючи принципу розумності строків.

По-четверте, дотримання строків проведення підготовчого провадження.

Відповідно до ч. 3 ст. 189 ЦПК України підготовче провадження має бути проведене протягом шістдесяти днів з дня відкриття провадження у справі. У виняткових випадках для належної підготовки справи для розгляду по суті цей строк може бути продовжений не більше ніж на тридцять днів за клопотанням однієї із сторін або з ініціативи суду.

Враховуючи тривалий розгляд цивільних справ судами загальної юрисдикції, вважаємо за потрібне зменшити цей строк відповідно до принципу розумності строків судового розгляду кримінальної справи, оскільки завданнями кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого судового розгляду.

На нашу думку, строк проведення підготовчого судового засідання у разі пред'явлення цивільного позову в кримінальному провадженні, з урахуванням вирішення процесуальних питань, пов'язаних із цим позовом, може бути не більшим, ніж тридцять днів.

Проведене дослідження засвідчує, що наявна певна особливість пред'явлення цивільного позову в кримінальному провадженні та його судового розгляду, яка суттєво відрізняється від цивільного процесу.

Через законодавчі зміни, які відбулися у 2017 р. в процесуальному законодавстві в некримінальній сфері, нині виникла потреба узгодження правових норм КПК України в частині судового розгляду цивільного позову з нормами ЦПК України. Такий науковий підхід передусім пов'язаний із тим, що низка правових положень стосовно судового розгляду цивільного позову в кримінальному провадженні на сьогодні КПК України не врегульована. І навпаки, нові положення ЦПК України, які регулюють процедуру вирішення цивільних спорів, мають деякі прогалини з огляду на чинний КПК України. Внаслідок цього можуть виникати труднощі під час розгляду цивільного позову в кримінальному судочинстві.

Отже, вважаємо за доцільне узгодження статей 128, 315, 316 Кримінального процесуального кодексу України зі статтями 174, 182, 183, 189-191 та іншими ЦПК України.

Список використаної літератури

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України № 4651-VI від 13.04.2012. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 25.02.2019).
2. Євхутич І. М., Сенкевич І. Р. Цивільний позов у кримінальному процесі: доцільність та необхідність. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 1. С. 250–258. URL: http://www2.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvsvy/01_2018/31.pdf (дата звернення: 25.02.2019).
3. Устінова-Бойченко Г., Малиця Ю., Бойченко Л. Особливості інституту цивільного позову в кримінальному провадженні. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 10. С. 223–225. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/10/47.pdf> (дата звернення: 25.02.2019).
4. Бараняк В., Несімко О. Проблеми відшкодування шкоди у кримінальному провадженні щодо захисту прав потерпілого. *Електронний науковий архів Науково-технічної бібліотеки Національного університету «Львівська політехніка»*. URL: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/44662/2/2018n894_Issue_18_Baranyak_V-Problems_of_refusing_of_98-103.pdf (дата звернення: 25.02.2019).
5. Можаровська К. В. Юридична природа цивільного позову у кримінальному судочинстві. *Актуальні проблеми держави і права*. 2010. Вип. 56. С. 172–180. URL: <http://www.apdp.in.ua/v56/28.pdf> (дата звернення: 25.02.2019).
6. Цивільний процесуальний кодекс України : в редакції Закону України № 2147-VIII від 03.10.2017. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 48. Ст. 436.
7. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів : Закон України № 2147-VIII від 03.10.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147-19> (дата звернення: 25.02.2019).
8. Про Державний бюджет на 2019 рік : Закон України № 2629-VIII від 23.11.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19> (дата звернення: 25.02.2019).

References

1. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [The Criminal Procedural Code of Ukraine]. (2012, April 13). Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> [in Ukrainian].
2. Yevkhtych, I. M., & Senkevych, I. R. (2018). Tsyvilnyi pozov u kryminalnomu protsesi dotsilnist ta neobkhdnist [Civil action in criminal proceedings: expediency and necessity]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav – Scientific Bulletin of Lviv State University of Internal Affairs*, 1, 250–258. Retrieved from http://www2.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvsvy/01_2018/31.pdf [in Ukrainian].
3. Ustinova-Bojchenko, G., Malycya, Yu., & Bojchenko, L. (2017). Osoblyvosti instytutu cyvilnogo pozovu v kryminalnomu provadzhenni [Features of the institute of civil action in criminal proceedings]. *Pidpriemnystvo, hospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, Economy and Law*, 10, 223–225. Retrieved from <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/10/47.pdf> [in Ukrainian].
4. Baranyak, V., & Nesimko, O. (2018). Problemy vidshkoduvannya shkody u kryminalnomu provadzhenni shchodo zakhystu prav poterpiloho [Problems of reparation in criminal proceedings for the protection of the rights of the victim]. *Elektronnyi naukovyi arkhiv Naukovo-tekhnichnoi biblioteki Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnikha" – Electronic Scientific Archive of the Scientific and Technical Library of the Lviv Polytechnic National University*. Retrieved from http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/44662/2/2018n894_Issue_18_Baranyak_V-Problems_of_refusing_of98-103.pdf [in Ukrainian].
5. Mozharovska, K. V. (2010). Yurydychna pryroda cyvilnogo pozovu u kryminalnomu sudochynstvi [The legal nature of a civil action in criminal proceedings]. *Aktualni problemy derzhavy i prava – Actual Problems of State and Law*, 56, 172–180. Retrieved from <http://www.apdp.in.ua/v56/28.pdf> [in Ukrainian].
6. Tsyvilnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [The Civil Procedural Code of Ukraine]. (2017, October 03). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua> [in Ukrainian].
7. Pro vnesennia zmin do Hospodarskoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy, Tsyvilnogo protsesualnoho kodeksu Ukrainy, Kodeksu administratyvnoho sudochynstva Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv: Zakon Ukrainy [On Amendments to the

- Economic Procedural Code of Ukraine, the Civil Procedural Code of Ukraine, the Code of Administrative Procedural of Ukraine and other legislative acts: The Law of Ukraine] No. 2147-VIII. (2017, October 03). Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147-19> [in Ukrainian].
8. Pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy na 2019 rik: Zakon Ukrainy [On the State Budget of Ukraine for 2019: The Law of Ukraine] No. 2629-VIII. (2018, November 23). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19> [in Ukrainian].

Ivan Vernydubov, Svitlana Belikova

PECULIARITIES OF CIVIL ACTIONS IN CRIMINAL PROCEDURE

According to the amendments to the Civil Procedure Code of Ukraine (GIC of Ukraine) introduced on December 15, 2017, the updated procedure for the consideration of a civil claim in court is actually updated, which cannot but affect the legal norms of the Criminal Procedure Code of Ukraine (CPC of Ukraine). At the same time, the adopted legislative changes contribute to bringing some provisions of the Code of Criminal Procedure of Ukraine in line with the legal norms of the Code of Civil Procedure of Ukraine. This will avoid legal problematic issues the judicial review of a civil lawsuit in a criminal proceeding.

The feature of civil lawsuit in criminal proceedings is emphasized.

The purpose of the article is, on the basis of the analysis of the current procedural legislation, to highlight the issue of bringing a civil action in criminal proceedings and its trial with the provision of proposals for amendments to the Criminal Procedure Code of Ukraine in this area.

According to Part 5 of Article 128 of the Code of Criminal Procedure of Ukraine, a civil claim in criminal proceedings is considered by the court according to the rules established by this Code. If the procedural relations arising in connection with a civil suit are not regulated by this Code, the norms of the Civil Procedure Code of Ukraine shall apply to them, provided that they do not contradict the principles of criminal proceedings.

However, today a number of legal provisions regarding the judicial review of a civil claim in criminal proceedings are not regulated by the Criminal Procedure Code of Ukraine. Conversely, the new provisions of the Code of Civil Procedure of Ukraine, regulating the procedure for resolving civil disputes, may be contradictory or incomprehensible given the existing Criminal Procedure Code of Ukraine. As a result of such legal gaps, difficulties may arise in exercising their representative powers in criminal proceedings.

According to the results of the study, the authors consider it expedient to bring the legal norms of the Criminal Procedure Code of Ukraine (Articles 128, 315, 316) into conformity with regard to the court proceedings of a civil claim to the norms of the Code of Civil Procedure of Ukraine.

Keywords: civil action, civil plaintiff, civil defendant, preparatory court session.

Матеріал надійшов 13.03.2019